
Stanowiska

Forum. Indygenizowanie przyszłości

---

red. Ewa Domańska i Eugenia Sojka

TEKSTY DRUGIE 2024, NR 6, S. 355–379

DOI: 10.18318/td.2024.6.18 | ORCID: Ewa Domańska 0000-0003-0875-976X
Eugenia Sojka 0000-0001-8467-1562

Wstęp

Do udziału w forum na temat indygenizowania przyszłości zaprosiliśmy przedstawicieli i przedstawicielki różnych dyscyplin i pól badawczych: literaturoznawczynię Małgorzatę Poks, która zajmuje się między innymi literaturą północnoamerykańską XX wieku i badaniami nad zwierzętami; antropologa kognitywnego Pawła Chyca, który badał ludność Moré w boliwijskiej Amazonii i interesuje się animizmem i transmisją kulturową; etnologa, tłumacza, publicystę, redaktora najstarszego i najdłużej wychodzącego w Polsce pisma poświęconego rdzennej ludności obu Ameryk „Tawacin” Bartosza Hlebowicza oraz historyczkę sztuki Annę Paluch, która zajmuje się globalną sztuką ludową i niezachodnim futuryzmem. W efekcie powstał barwny i różnorodny „kwartet” na temat wpływu rdzennej wiedzy, animizmu i alternatywnych ontologii na współczesne myślenie o naturze, sprawczości oraz wspólnotowych zobowiązaniach wobec innych niż ludzkie form życia. Analizując kosmologie indygeniczne oraz krytycznie odnosząc się

Ewa Domańska – profesor nauk humanistycznych na Wydziale Historii UAM, profesor wizytujący na Uniwersytecie Stanforda. Członek korespondent PAN oraz Academia Europaea. Autorka m.in. *Nekros. Wprowadzenie do ontologii martwego ciała* (2017) oraz projektów historii ratowniczej, humanistyki afirmatywnej i nekrodziedziectwa. Kontakt: ewa.domanska@amu.edu.pl.

Eugenia Sojka – dr hab., Instytut Literaturoznawstwa i Instytut Nauk o Kulturze, Grupa Badawcza Trans-Indigena, Uniwersytet Śląski. Zainteresowania: procesy dekolonizacji i indygenizacji w literaturze, kulturze i teorii, teatru i performansu ludności rdzennej w Ameryce Północnej. Ostatnio opublikowała m.in. *Floyd Favel: artysta-badacz-teoretyk* (w: *Piszący z ziemi. Teatr indygeny Floyd Favela i inne eseje*, red. A. Głowacka i E. Sojka, 2021). Kontakt: eugenia.sojka@us.edu.pl.

do dominujących zachodnich narracji o suwerenności, etyce i podmiotowości, autorzy i autorki proponują nowe podejścia do kwestii sprawiedliwości międzygatunkowej oraz relacyjności w kontekście zachodzących procesów dekolonizacji wiedzy.

W tekstach omawiane są zarówno historyczne, jak i współczesne manifestacje myśli dekolonialnej, w tym: zagadnienia inspirowane rdzennymi kosmologiami, etyka międzygatunkowej solidarności i międzygatunkowego kosmopolityzmu, animistyczne i naturalistyczne koncepcje sprawczości, specyfiki wiedzy indygenicznych, a także współzależności międzygatunkowej jako podstawy pojednania w państwach osadniczych oraz kwestia edukacji, w której nauczycielami są nie tylko ludzie. Zestawiając te idee z wynikami współczesnych badań naukowych, teksty poruszają także tematy związane z technologizacją, sztuczną inteligencją oraz przyszłością, w której relacje między ludźmi i innymi bytami nabierają nowego znaczenia. Wątek ten jest rozwijany przez analizy prac artystycznych oraz filozoficznych, które proponują nowe formy dialogu między kulturami rdzennymi i lokalnymi a nowoczesnymi koncepcjami nauki i technologii.

Każdy z zamieszczonych w Forum tekstów oferuje nowatorskie spojrzenie na dekolonizację i alternatywne wizje przyszłości, kładąc nacisk na współistnienie, sprawiedliwość i wzajemne zależności międzygatunkowe. Zaprasza także do refleksji nad europejskimi kulturami lokalnymi, sztuką ludową, miejscowymi pisarzami i poetami, których status i rola w tworzeniu zorientowanej na przyszłość kultury i wiedzy zyskują w kontekście „zwrotu indygenicznego” nowe znaczenia.

Ewa Domańska i Eugenia Sojka